

16 stycznia 2018 roku

Szanowny Pan

Henryk Kowalczyk
Minister Środowiska

Koalicja Niech Żyją! zrzeszająca 35 organizacji pozarządowych, obywatelskich, społecznych i przyrodniczych, rekomenduje wprowadzenie czterech istotnych, zespolonych poprawek do Ustawy Prawo łowieckie i Ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt zmienionych ustawami: Ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz Ustawą z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt. W świetle powyższego zmianie ulec powinny również przepisy **Ustawy o ochronie przyrody**, jako konieczna korekta znowelizowanych przepisów.

Ich celem winno być 1) **zapewnienie właściwego stanu ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody**; 2) **wycofanie niezgodnego z Konstytucją RP i Ustawą o lasach zapisu o karaniu za “umyślne utrudnianie lub uniemożliwianie wykonywania polowania”** oraz 3) i 4) **faktyczne zwiększenie skuteczności zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, w tym głównie Afrykańskiego Pomoru Świń**.

Uważamy za niedopuszczalne i wymagające natychmiastowej interwencji ustawodawczej zwiększenie przywilejów myśliwych pod pretekstem walki z ASF - kosztem ochrony najcenniejszych przyrodniczo terenów naszego kraju, stanowiących jedynie 1% powierzchni Polski, oraz swobód obywatelskich całego społeczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej.

Rekomendujemy podjęcie następujących zmian ustawodawczych:

1. Natychmiastowe wyeliminowanie polowań z parków narodowych i rezerwatów przyrody;
2. Wycofanie przepisu o karaniu obywateli pod pretekstem utrudniania polowań;
3. Wprowadzenie całkowitego zakazu dokarmiania zwierząt łownych ze względu na zagrożenie epizootyczne występujące na terenie RP oraz konieczność wzmocnienia naturalnych mechanizmów samoregulacji liczebności populacji dzików i dużych ssaków kopytnych;
4. Wprowadzenie całkowitego zakazu polowań zbiorowych ze względu na zagrożenie epizootyczne występujące na terenie RP oraz ich wyjątkowo szkodliwe oddziaływania na przyrodę, w tym na wiele gatunków chronionych.

Jednocześnie zaznaczamy, iż dla właściwej ochrony przyrody i zabezpieczenia praw dzikich zwierząt, oraz właściwego poszanowania praw społecznych i swobód obywatelskich, w tym prawa własności, oraz dbałości o bezpieczeństwo ludzi, niezbędne jest uwzględnienie wszystkich społecznych poprawek dotyczących nowelizacji prawa łowieckiego:

<http://pracownia.org.pl/upload/filemanager/pracownia.org.pl/Dokumenty/Postulaty-spoeczne-nowelizacja-prawo-lowieckie-2018.pdf>

1. Ochrona konstytucyjnego prawa własności - możliwość skutecznego wyłączenia prywatnej ziemi spod reżimu polowań bez konieczności uzasadniania tego przed sądem.
2. Wprowadzenie obowiązku informowania o planowanych polowaniach indywidualnych i zbiorowych w publicznie dostępnej elektronicznej książce ewidencji polowań.
3. Zwiększenie minimalnej odległości polowań od zabudowań mieszkalnych ze 100 metrów do 500 metrów, ze względu na bezpieczeństwo ludzi.
4. Wprowadzenie obowiązku regularnych badań: psychologicznych, psychiatrycznych i okulistycznych dla myśliwych.
5. Wprowadzenie zakazu polowania w obecności dzieci do 16 roku życia.
6. Wykreślenie „kultywowania tradycji łowieckich” jako przesłanki do ustalania listy gatunków łownych.
7. Wprowadzenie obowiązkowego badania wpływu polowań na przyrodę.
8. Włączenie strony społecznej do procedury zatwierdzania planów łowieckich.
9. Wprowadzenie zakazu używania toksycznej dla ludzi i środowiska amunicji ołowianej.
10. Wprowadzenie zakazu wykorzystywania żywych zwierząt w szkoleniu i sprawdzianach ptaków łowczych i psów myśliwskich.
11. Uwzględnienie społecznych poprawek do rozporządzeń Ministra Środowiska w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych, warunków wykonywania polowań oraz okresów polowań:
 - Wykreślenie **łośia, szakala złocistego, borsuka europejskiego i zająca szaraka** oraz **13 gatunków dzikich ptaków** z listy gatunków łownych;
 - Wpisanie łośia i szakala na listę gatunków ściśle chronionych;
 - Zmiana początku okresu polowań na **jelenie szlachetne** z 21 sierpnia na 1 października - zaprzestanie zabijania tego gatunku w czasie godów;
 - Zmiana początku okresu polowań na **kozła sarny** z 15 maja na 15 czerwca, ze względu na trwający wówczas okres lęgowy ptaków;
 - Wprowadzenie zakazu nęcenia, zabijania przy norach i wodopojach.

1) Wyeliminowanie polowań w parkach narodowych i rezerwach przyrody

Rekomendujemy zmiany w Ustawie Prawo łowieckie, znowelizowanej Ustawą z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt:

1.1.1) Wykreślenie Art. 8.2. w brzmieniu:

2. "Odstrząły redukcyjne zwierząt łownych w parkach narodowych i rezerwach, prowadzone w oparciu o przepisy o ochronie przyrody, odbywają się na zasadach określonych w ustawie i zgodnie z obowiązującymi okresami ochronnymi i kryteriami selekcji"

1.1.2) Dodanie Art. 8.2. w nowym brzmieniu:

2. "Odstrzały redukcyjne zwierząt łownych w rezerwatach, prowadzone w oparciu o przepisy o ochronie przyrody, odbywają się na zasadach określonych w ustawie i zgodnie z obowiązującymi okresami ochronnymi i kryteriami selekcji."

Rekomendujemy nowelizację Ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, zmienioną Ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz Ustawą z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, **poprzez:**

1.2.1 Dodanie Art. 45 ust. 5:

5. "Wydanie rozporządzenia w sytuacji o której mowa w ust. 1 pkt. 8, następuje po zasięgnięciu opinii następujących podmiotów:

- dyrektora parku narodowego i rady naukowej parku - w przypadku odstrzału na terenie parku narodowego,
- Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnej rady ochrony przyrody - w przypadku odstrzału na terenie rezerwatu przyrody,
- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnej rady ochrony przyrody - w przypadku odstrzału na terenie innych form ochrony przyrody."

1.2.2 Dodanie Art. 46 ust. 3b:

3b. "Wydanie rozporządzenia w sytuacji o której mowa w ust. 3 pkt. 8, następuje po zasięgnięciu opinii następujących podmiotów:

- dyrektora parku narodowego i rady naukowej parku - w przypadku odstrzału na terenie parku narodowego,
- Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnej rady ochrony przyrody - w przypadku odstrzału na terenie rezerwatu przyrody,
- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnej rady ochrony przyrody - w przypadku odstrzału na terenie innych form ochrony przyrody."

1.2.3 Nadanie nowego brzmienia Art. 47 ust. 1:

1. "Minister właściwy do spraw rolnictwa, w przypadku wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt lub bezpośredniego zagrożenia jej wystąpienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego części, może, w drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii podmiotów wskazanych w ust. 3, zarządzić środki określone w art. 46 ust. 3, wprowadzić podział kraju na strefy objęte ograniczeniami i wolne od choroby, a ponadto może nakazać przeprowadzenie powszechnych badań, leczenia i innych zabiegów na zwierzętach z gatunków wrażliwych, mając na względzie zapobieżenie niekontrolowanemu szerzeniu się choroby zakaźnej zwierząt."

1.2.4 Dodanie art. 47 ust. 3:

3. "Wydanie przez Ministra rozporządzenia o, którym mowa w art. 47 ust. 1, w sytuacji o której mowa w art. 46 ust. 3 pkt. 8, następuje po zasięgnięciu opinii następujących podmiotów:

- dyrektora parku narodowego i rady naukowej parku - w przypadku odstrzału na terenie parku narodowego,
- Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnej rady ochrony przyrody - w przypadku odstrzału na terenie rezerwatu przyrody,
- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i regionalnej rady ochrony przyrody - w przypadku odstrzału na terenie innych form ochrony przyrody.

1.2.5 Wykreślenie Art. 47a. 1. w brzmieniu:

Art. 47a. 1. "W przypadku gdy odstrzał sanitarny zwierząt został nakazany w przepisach wydanych na podstawie art. 45 ust. 1 pkt 8, art. 46 ust. 3 pkt 8 albo art. 47 ust. 1, na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.3), lub otulinach w rozumieniu tej ustawy, odstrzał ten przeprowadza **Polski Związek Łowiecki.**"

1.2.6 Dodanie Art. 47a. 1. w nowym brzmieniu:

Art. 47a. 1. "W przypadku gdy odstrzał sanitarny zwierząt został nakazany w przepisach wydanych na podstawie art. 45 ust. 1 pkt 8, art. 46 ust. 3 pkt 8 albo art. 47 ust. 1, na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.3), lub otulinach w rozumieniu tej ustawy, odstrzał ten przeprowadzany jest:

- a) w parkach narodowych i ich otulinach - na podstawie przepisów Ustawy o ochronie przyrody, w uzgodnieniu z dyrektorem parku narodowego, głównym i powiatowym inspektorem weterynarii, po zaopiniowaniu przez radę naukową parku;
- b) w rezerwach przyrody - na podstawie przepisów Ustawy o ochronie przyrody, w uzgodnieniu z głównym i powiatowym inspektorem weterynarii, oraz po zaopiniowaniu przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Przyrody.
- c) na obszarze pozostałych form ochrony przyrody - na podstawie przepisów Ustawy o ochronie przyrody, w uzgodnieniu z głównym i powiatowym inspektorem weterynarii, oraz po zaopiniowaniu przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody."

1.3.1) Wykreślenie Art. 47a ust. 1a:

6) w art. 47a po ust. 1 dodaje się ust. 1a i 1b w brzmieniu:

„1a. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, zakazów, nakazów i ograniczeń wynikających z przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz wprowadzonych na jej podstawie nie stosuje się w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia odstrzału sanitarnego zwierząt, z tym że przeprowadzenie tego odstrzału odbywa się po ustaleniu jego warunków z dyrektorem parku narodowego – w odniesieniu do obszaru parku narodowego lub regionalnym dyrektorem ochrony środowiska – w odniesieniu do obszaru rezerwatu przyrody.”

Jednocześnie należy uszczelnić przepisy Ustawy o ochronie przyrody, w celu wyeliminowania możliwości prowadzenia odstrzałów redukcyjnych w formie typowych polowań, ze względu na ich negatywny wpływ na cele ochrony parków narodowych i rezerwatów przyrody:

Rekomendujemy zmianę brzmienia Art. 15. 1 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880) na:

Art. 15. 1. "W parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody zabrania się:

4) polowania, z wyjątkiem:

- obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych, dokonywanych przez pracowników parku narodowego lub uprawnioną służbę weterynaryjną;

- obszarów wyznaczonych w zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody, prowadzonych pod nadzorem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska;

Wyklucza się polowania zbiorowe, polowania z naganką, polowania z użyciem psów oraz nęcenia zwierząt na terenie parków narodowych i rezerwatów przyrody."

2) Wykreślenie przepisu o karaniu za „umyślne utrudnianie lub uniemożliwianie polowania”

Rekomendujemy zmiany w Ustawie Prawo łowieckie, znowelizowanej Ustawą z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt:

Wykreśla się Art. 51. ust. 8::

8) „umyślnie utrudnia lub uniemożliwia wykonywanie polowania.”

3) Wprowadzenie całkowitego zakazu dokarmiania dzikich zwierząt ze względu na zagrożenie epizootyczne występujące na terenie RP

Rekomendujemy zmiany w Ustawie Prawo łowieckie, znowelizowanej Ustawą z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt:

3.1. 1) Zmiana brzmienia art. 13. 1) na:

1) "Zakazuje się na terytorium RP dokarmiania dziko żyjących zwierząt łownych."

3.1. 2) Dodanie w Art, 13 ust. 2) w brzmieniu:

“2) Wyjątek mogą stanowić jedynie sytuacje drastycznego niedoboru żeru naturalnego w zimie, które mogą znacząco zaważyć na trwałości populacji jednego lub większej ilości gatunków.

Decyzję o określonym czasowo i przestrzennie wyjątku, do okresu trwającej zimy i obszaru wskazanej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, podjąć może minister właściwy do spraw środowiska, po uzgodnieniu z Państwową Radą Ochrony Przyrody i opinii właściwej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.”.

Zmiana brzmienia Art. 13. 1) Ustawy Prawo łowieckie wymaga zmiany brzmienia § 2. 2 4) przepisów Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń, w zakresie wprowadzenia zakazu dokarmiania dziko żyjących zwierząt łownych.

4. Wprowadzenie całkowitego zakazu polowań zbiorowych ze względu na zagrożenie epizootyczne występujące na terenie RP

Rekomendujemy zmiany w Ustawie Prawo łowieckie, zgodne z Rekomendacjami EFSA oraz prawem krajowym, w celu skutecznego zwalczania zagrożenia epizootycznego wirusem ASF:

Po artykule 16. 1 dodaje się Art. 16a. 1. w brzmieniu:

Art. 16a. 1. "Zabrania się polowań zbiorowych na zwierzęta łowne."

Zmiana wymaga uchylecia rozdziału 5. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków wykonywania polowania oraz obowiązku znakowania ze zmianami wprowadzonymi w dniu 22 września 2010 r.

Wprowadzenie generalnego zakazu polowań do Ustawy Prawo łowieckie wymaga zmiany brzmienia § 2. 2 3) przepisów Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń, poprzez: zmianę brzmienia punktu 3 na "polowań zbiorowych na zwierzęta łowne", uchylenie 3 a) "polowań zbiorowych bez udziału psów" oraz uchylenie 3 b) "polowań zbiorowych bez naganki lub z naganką ograniczoną do nie więcej niż sześciu naganiaczy".

UZASADNIENIA POPRAWEK WPROWADZANYCH DO USTAW

1. Wyeliminowanie polowań w parkach narodowych i rezerwach przyrody

Ustawa z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt wprowadziła do Ustawy Prawo łowieckie nowe brzmienie art. 8 ust. 2 poprzez dodanie, że odstrzały redukcyjne zwierząt łownych w parkach narodowych i rezerwach przyrody odbywają się zgodnie z warunkami wykonywania polowań i zasadami selekcji populacyjnej i osobniczej zwierząt łownych. Kwestię tę normuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz. Rozporządzenie dotyczy takich elementów jak polowania zbiorowe, użycie naganki i psów, nęcenia i dokarmiania zwierzyny. Znowelizowany przepis umożliwia więc prowadzenie odstrzałów redukcyjnych zwierząt łownych w parkach narodowych i rezerwach przyrody w sposób typowy dla polowań na terenach niechronionych, co będzie powodować znaczące negatywne oddziaływania na cele ochrony ww. form ochrony przyrody. W praktyce nowelizacja oznacza otwarcie dla myśliwych najlepszych łowisk w Polsce.

Tymczasem Zgodnie z art. 15. 1. ustawy o ochronie przyrody w parkach narodowych oraz w rezerwach przyrody zabrania się polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody; Proponowana zmiana ma zagwarantować, że odstrzały redukcyjne wyznaczone w planach ochrony i zadaniach ochronnych realizowane będą pod kontrolą służb i administracji ochrony przyrody oraz podporządkowane będą celom ochrony parku lub rezerwatu przyrody. Zgodnie z deklaracją rzecznik Polskiego Związku Łowieckiego z dnia 10.01.2018¹, "myśliwym nie zależy na polowaniach w parkach narodowych i rezerwach", nie należy więc spodziewać się protestów ze strony tego środowiska. Jednocześnie społeczeństwo oczekuje należytej ochrony najcenniejszych terenów przyrodniczych w Polsce. Nowelizacja ww. przepisów umożliwi odsunięcie presji łowieckiej od parków narodowych i rezerwatów przyrody.

Parki narodowe i rezerwaty przyrody to najwyższe w polskim systemie formy ochrony przyrody. O ich randze świadczy fakt, że utworzenie lub powiększenie obszaru ww. form ochrony przyrody

¹ <https://www.polskieradio.pl/9/302/Artykul/1986472,Czy-mysliwi-maja-zbyt-duzo-praw>

jest celem publicznym w rozumieniu ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Celem funkcjonowania parku narodowego jest zachowanie różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów. Katalog zadań prowadzonych przez ww. formę ochrony jest zamknięty i podporządkowany jest ochronie przyrody oraz edukacji ekologicznej. Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. Udostępnienie parku i rezerwatu przyrody odbywa się wyłącznie w celach naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, filmowania, fotografowania, a także w celach zarobkowych. W celu wyeliminowania negatywnego wpływu na ochronę przyrody parku narodowego ustawodawca nałożył m.in. obowiązek uzgodnienia z dyrektorem parku ustaleń projektów planów tj. urządzenia lasu czy dokumenty planistyczne gmin oraz wprowadził możliwość ustanowienia otuliny, która dodatkowo ekranuje przyrodę parku przed negatywną działalnością człowieka.

2. Wykreślenie przepisu o karaniu za „umyślne utrudnianie lub uniemożliwienie polowania”

Jest to przepis sprzeczny z obowiązującą Ustawą o lasach z dnia 28 września 1991 r. W Rozdziale 5. określa ona zasady udostępniania lasów. W art. 26 pkt. 1. stwierdza się, że „Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, są udostępniane dla ludności.” Konstytucja RP w Art. 52. mówi: „Każdemu zapewnia się wolność poruszania się po terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyboru miejsca zamieszkania i pobytu. Zasada udostępnienia terenów lasów Skarbu Państwa jest niezwykle ważnym i cenionym dobrem społecznym. Propozycja wprowadzenia omawianego zakazu jest sprzeczna z ważnym prawem ustanowionym przez Ustawę o lasach. Skutkować będzie tym, że w stanie faktycznym prawo myśliwych do wykonywania polowania stanie się prawem nadrzędnym nad społecznym prawem do swobodnego korzystania z lasów. Myśliwi będą mieli w ten sposób uprzywilejowany w stosunku do reszty społeczeństwa dostęp do zarówno do lasów, jak i prywatnej ziemi. Zakaz taki i w konsekwencji groźba grzywny, dotyczyć będzie wszystkich bez wyjątku: turystów, spacerowiczów, zbieraczy runa leśnego, przyrodników, fotografów przyrody. Ktokolwiek wejdzie na teren, na którym odbywa się polowanie może je zakłócić lub uniemożliwić, narażając się na grzywnę. Aby jej uniknąć użytkownicy lasów, pól i łąk stanowiących dobro wspólne, zostaną przymuszeni do ich opuszczenia na żądanie myśliwego. Społeczeństwo nie jest informowane o czasie i miejscu polowań indywidualnych. Przeciętny obywatel ma niezwykle ograniczone możliwości dowiedzenia się o polowaniu zbiorowym. Miejsca polowań nie są oznakowywane. Istotne znaczenie dla tej sprawy ma również wyrok Sądu Rejonowego w Hajnówce ws. ornitologa, który w czasie obserwacji ptaków w Puszczy Białowieskiej znalazł się na terenie, na którym odbywało się polowanie, a miejscowe Nadleśnictwo skierowało przeciw niemu akt oskarżenia. Istotą sprawy – jak wyjaśniał sędzia w uzasadnieniu – była konkurencja grup interesów. Z jednej strony swój interes reprezentuje nadleśnictwo w ramach swoich obowiązków - gospodarowanie zasobami leśnymi i zwierzyną, zatroskane zmniejszaniem się dochodów z polowań „dewizowych”. Z drugiej strony swoje racje wyrażają przyrodnicze organizacje ekologiczne, zmierzające do gospodarowania zasobami leśnymi i zwierzyną łowną w interesie ogólnym całej przyrody i jej powiązanych ekosystemów. Sędzia wskazał na koniec, że zgodnie z

Ustawą o lasach, lasy stanowiące własność Skarbu Państwa znajdują się w zarządzie PGL LP, a nadleśnictwa wykonują ten zarząd./: Faktem jest, że gospodarują tymi lasami nadleśnictwa, niemniej jednak z zapisów art. 26 ustawy wynika, że lasy są udostępniane dla ludności. Nie jest dopuszczalne wymuszanie przez leśniczego na osobach, które w tych lasach się znajdują opuszczenia danego terenu – las stanowi dobro ogólne i dostępne dla ludności. Wyjątkiem są sytuacje, o których mówi ustawa i występuje tam zakaz wstępu. Poszerzenie takiego zakazu kosztem swobód obywatelskich jest w tym wypadku niedopuszczalnym nadużyciem wobec całego społeczeństwa. Niezależnie od tego, czy występuje konkurencja dóbr w postaci tych reprezentowanych przez myśliwych, czy też innych, niezależnie od tego, jakie łożą nakłady. W uzasadnieniu Sądu z Hajnówki, sędzia potwierdził, iż społeczeństwo ma pełne prawo do korzystania z lasów i nie może być ono ograniczane przez myśliwych.

Sąd zaznaczył też, że wszyscy obywatele korzystający z lasów Skarbu Państwa są równi i prawa polującego myśliwego nie są nadrzędne wobec praw innych użytkowników lasu.

3. Wprowadzenie całkowitego zakazu dokarmiania dzikich zwierząt ze względu na zagrożenie epizootyczne występujące na terenie RP

Rekomendacje EFSA (European Food Safety Authority), 2017: *European Food Safety Authority Scientific report on the epidemiological analyses of African swinefever in the Baltic States and Poland. EFSA Journal 2017;15 (11): 5068, 59 pp.: Depner Klaus, Gortazar Christian, Guberti Vittorio, Masiulis, Marius, More, Simon, Oļševskis, Edvīns Thulke, Hans-Hermann Viltrop, Arvo Woźniakowski, Grzegorz Cortiñas Abrahantes, José Gogin, Andrey Verdonck, Frank Dhollander, Sofie.*

> Na podstawie przeglądu literatury ustalono, że populacje dzików w krajach UE będą rosły jeśli nie nastąpią zmiany w ich zarządzaniu polegające głównie na ograniczeniu dokarmiania.

Stanowisko Państwowej Rady Ochrony Przyrody ws. nowelizacji prawa łowieckiego:

“Należy zrezygnować z generalnego obowiązku dokarmiania zwierzyny przez dzierżawców i zarządców obwodów. Art. 13 powinien je dopuszczać wyłącznie w okresach występowania drastycznego niedostatku żeru naturalnego, gdy istnieje uzasadnione ryzyko wystąpienia znaczących szkód w uprawach rolnych i gospodarce leśnej. Z uwagi na ochronę rodzimej różnorodności biologicznej oraz zdrowia zwierząt karmy nie powinny stanowić obce gatunki roślin uprawnych, warzywa ani przetworzone produkty spożywcze. Ilość, skład oraz miejsca ewentualnego wykładania karmy powinny być ustalane w oparciu o wytyczne zawarte w wieloletnich łowieckich planach hodowlanych. Opublikowane wyniki badań naukowych wskazują, że niekontrolowane tzw. zimowe dokarmianie dzikich zwierząt kopytnych przyczynia się do istotnego (często nadmiernego) wzrostu sukcesu rozrodczego i przeżywalności dokarmianych zwierząt. Badania wykazują też, że próby odciągania dzikich zwierząt kopytnych od upraw poprzez tworzenie pasów zaporowych i miejsc dokarmiania, jest także nieskuteczne. W sytuacji rosnącej liczebności populacji dzikich zwierząt kopytnych i szkód powodowanych przez te gatunki w uprawach rolnych, istnieje uzasadniona obawa, iż dalsze niekontrolowane dokarmianie będzie miało wręcz odwrotny skutek i pogłębi problemy oraz konflikty z rolnikami.”

Zakaz dokarmiania dzików jest już wprowadzony przepisami krajowymi i należy go rozszerzyć na cały obszar RP oraz na pozostałe gatunki dużych ssaków kopytnych z listy gatunków zwierząt łownych (sarnę, jelenia i daniela):

I) W Art. 5. Ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2017 r. poz. 1855) wprowadza się następujące zmiany:
1) w art. 45 w ust. 1:

a) po pkt 3a dodaje się pkt 3b w brzmieniu:

„3b) czasowo zakazać dokarmiania zwierząt łownych:”

II) Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń

8) w art. 78 w pkt 4 na końcu dodaje się przecinek i dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

4) dokarmiania dzików.

Zakaz taki, wskutek nadmiernego rozrostu populacji dzików, został wprowadzony w Niemczech dopiero w XXI wieku. Nadmierny rozrost populacji dzików został w tym kraju spowodowany trzema głównymi czynnikami:

1) Intensywnym dokarmianiem dzikich zwierząt, w tym przede wszystkim dużych ssaków kopytnych, a w szczególności dzików - w lasach i na polach, w miejscach stałego dokarmiania i na nęciskach, na których masowo zabija się te zwierzęta;

2) Permanentnym zakłócaniem naturalnych mechanizmów rozrodczych u dzików skutkującym stałą tendencją do ich nienaturalnego, nadmiernego rozmnażania się wskutek presji łowieckiej - intensywnych odstrzałów, stymulujących mechanizmy rozrodcze samców i samic dzików.

3) Brakiem przepisów ograniczających lokalizowanie upraw kukurydzy w pobliżu obszarów naturalnego występowania dzików.

Z uwagi na coraz częstsze występowanie w Polsce ognisk epidemii ASF i związane z tym zagrożenie epidemiologiczne dla całego obszaru kraju, niezbędne jest wprowadzenie do ustawy zakazu dokarmiania zwierzyny łownej, obejmującego również wykładanie karmy w jakiegokolwiek postaci na nęciskach.

Kilkadziesiąt lat doświadczeń oraz liczne publikacje naukowe potwierdzają, że sztuczne dokarmianie zwierzyny przez myśliwych nie spełnia założonego kiedyś celu, jakim było ograniczenie szkód rolnych, natomiast stwarza bardzo poważne problemy w zakresie epidemiologii. Jak wykazują dowody naukowe, wysokie koncentracje dużej liczby zwierząt wokół paśników, czy miejsc wykładania karmy skutkują zwiększonym ryzykiem infekcji i prowadzą do zwiększenia skali zapasożycenia wśród zwierząt (Putman, Staines, 2004). Dokarmianie dzikich zwierząt powoduje wzmożone rozprzestrzenianie się gruźlicy bydłowej (Mycobacterium bovis) wśród jeleniowatych (Miller i wsp. 2003). Publikacje naukowe wprost sugerują wprowadzenie zakazu dokarmiania zwierzyny. Ponieważ dokarmianie przyczynia się do rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych, jest ono wprost sprzeczne z ustawowym celem łowiectwa z art. 3 Ustawy Prawo łowieckie, tj. „uzyskiwanie możliwie wysokiej kondycji osobniczej zwierzyny”.

Nie ma potwierdzenia w praktyce, ani w źródłach, że dokarmiania łowieckie zapobiega lub ograniczania szkody w uprawach leśnych, czy rolnych. Brak jest jednoznacznych dowodów, że dokarmianie ma jakikolwiek wpływ na zmniejszenie szkód w lasach naturalnych czy gospodarczych. Natomiast są potwierdzenia naukowe (Milner i wsp., 2014) i wyraźne dowody na to, że dokarmianie łowieckie powoduje rozmnażanie i wzrost populacji. Dokarmianie zwierzyny minimalizuje bowiem wpływ naturalnych czynników śmiertelności, jak niedobór pokarmu w ziemie.

Ten efekt dokarmiania jest w Polsce wysoce niepożądany w obliczu niekontrolowanego wzrostu populacji dzików.

Negatywny wpływ dokarmiania na ekosystem potwierdzony jest przez Instytutu Ochrony Przyrody PAN w Krakowie (Selva i wsp. 2014). Wykazano, że wykładanie przez myśliwych karmy dla zwierząt narażało na zniszczenie znajdujące się w pobliżu łęgi dwóch gatunków ptaków obecnie narażonych na wyginięcie, czyli cietrzewia i głuszca. W tej samej publikacji naukowcy PAN stwierdzają, że dokarmianie zwierząt w stanie wolnym odbywa się na olbrzymią skalę, a efekty tych działań i ich wpływ na środowisko pozostają w przeważającej mierze nieznane.

Brak jest jakichkolwiek naukowych dowodów na to, że dokarmianie jest pożyteczne z punktu widzenia ochrony przyrody.

Proponuje się rozważenie na zasadzie wyjątku dopuszczalność dokarmiania w formie „lizawek” zawierających minerały, jednak dopuszczenie takiego wyjątku powinno jednocześnie wiązać się z zakazem używania „lizawek” do nęcenia zwierzyny w miejsca odstrzału, jak praktykowane jest to obecnie.

Badania naukowe - przykład: Prof. Klaus Pohlmeier, dyrektor Instytutu Badań nad Zwierzętami Łownymi Wyższej Szkoły Weterynaryjnej w Hanowerze, który wraz ze swoim zespołem przeprowadził pięcioletnie badania nad dzikami, stwierdził m.in., że tuczenie dzików kukurydzą powoduje, iż na każdy jajnik lochy przypada 6–7 komórek jajowych, zamiast normalnej liczby 4–5. Sprawia to, że potencjał rozrodczy takich loch jest znacznie większy. Wielkości te odpowiadają danym uzyskanym w Polsce, m.in. przez prof. Fruzińskiego: Wiele się zmieniło w rozrodczości dzików. Według cytowanych badań niemieckich, obecnie już 60% loszek w wieku poniżej roku zostaje pokryta i nosi w sobie średnio 4,3 zarodka. Więcej też loch niż kiedyś po utracie całego miotu grzeje się ponownie i w środku lata wydaje na świat kolejne młode. Tytułem uzupełnienia w Polsce obserwujemy ostatnio rosnący udział loszek warchlakowatych w rozrodzie w wieku 6, 7 miesięcy osiągają dojrzałość płciową” („Brać Łowiecka” 2003, nr 11). Ogólnie rzecz biorąc, na skutek dokarmiania: – obniżył się wiek dojrzałości do rozrodu wśród dzików; – zwiększyła się liczba młodych z jednej ciąży; – okres godowy dzików, który naturalnie wypada późną jesienią, rozciągnął się na prawie cały rok. Gdyby to ostatnie poważnie wziąć pod uwagę, to polowania na dziki zostałyby prawie sparaliżowane. Praktycznie przekłada się to na sytuację, w której legalne jest zabicie przelatka – loszki w wysoko zaawansowanej ciąży, nawet na dzień przed rozwiązaniem. Pęcherz płodowy z kilkoma martwymi, pasiastymi warchlakami odciąga się w krzaki.

Niezrozumiałe dla organizacji pozarządowych jest to, że pomimo dowiedzionego naukowo wpływu wysokiego udziału kukurydzy w uprawach i dokarmiania na wzrost populacji dzika nie podejmuje się znacznie prostszych, alternatywnych wobec odstrzału sposobów ograniczających populację tego gatunku, takich jak zaniechanie dokarmiania i zmniejszenie udziału kukurydzy w uprawach. Dzikie nadal są intensywnie dokarmiane, a udział kukurydzy w produkcji rolnej naszego kraju od 2010 r wzrósł dwukrotnie.

4. Wprowadzenie całkowitego zakazu polowań zbiorowych ze względu na zagrożenie epizootyczne występujące na terenie RP

Wprowadzenie zakazu jest uzasadnione obowiązującymi przepisami prawa krajowego oraz rekomendacjami Europejskiego Biura ds. Bezpieczeństwa Żywności Unii Europejskiej oraz licznymi badaniami naukowymi.

Rekomendacje EFSA: Planowany odstrzał dzików może zwiększyć liczbę przypadków ASF. Wg naukowców puste siedliska mogą zająć dziki z sąsiadujących obszarów. Wschodnie regiony Polski mogą zostać skolonizowane przez zainfekowane ASF dziki z Białorusi, skąd pierwotnie trafił do nas ten wirus.

Rozwój obecnej sytuacji epizootycznej w obszarach zagrożenia, po dokonaniu intensywnej redukcji populacji dzików na wschodniej ścianie Polski, potwierdza tę tendencję. Należy więc natychmiast odstąpić od strategii polegającej na eliminacji lub intensywnej redukcji populacji dzików. Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności wskazuje, że w praktyce nie jest możliwe określenie optymalnego, bezpiecznego poziomu gęstości populacji dzików, która zapobiegnie dyspersji ASF.

Przedstawiciele Polskiego Związku Łowieckiego uznają za bezpieczny poziom 1 dzika/ km², dlatego nie uzasadniona wydaje się być koncentracja dalszych, intensywnych odstrzałów na wschodzie kraju.

Z raportu Komisji Europejskiej, opartego na wynikach prac naukowych wynika, że zintensyfikowanie odstrzałów dzika może powodować zwiększoną mobilność, ucieczki dzików na duże odległości, co przyspiesza rozprzestrzenianie się wirusa ASF, oraz adaptację zachowania dzików, polegającą na rozrodzie kompensacyjnym, przyroście populacji oraz napływie dzików z terenów otaczających. Z badań przeprowadzonych na Białorusi wynika, że polowania na dziki i myśliwi biorący w nich udział są jedną z 4 głównych dróg przenoszenia ASF między dzikami a świniami hodowlanymi. Przykład z Białorusi potwierdza, że podjęta próba odstrzału całości populacji dzika nie powstrzymała pomoru świń. Również na Podlasiu działania myśliwych przynoszą odwrotny skutek. W Puszczy Białowieskiej kilka miesięcy po bardzo intensywnym odstrzale dzików (w sezonie łowieckim 2014/2015 odstrzelono 1376 tych zwierząt) odnotowano pierwsze przypadki ASF. Bardzo prawdopodobne wydaje się być wypełnienie zwolnionych siedlisk przed zainfekowane dziki z Białorusi, a z całą pewnością bardzo intensywny odstrzał nie uchronił powiatu hajnowskiego przed rozprzestrzenieniem się ASF. Pomijany jest szereg korzystnych funkcji jakie pełnią dziki w ekosystemach - spulchnianie gleby, rozsiewanie nasion, rozprzestrzenianie pędów roślin, tworzenie żerowisk dla zagrożonych ptaków, skuteczne ograniczanie liczebności gatunków uznawanych w drzewostanach gospodarczych za szkodliwe jak np pędraki.

Koalicja Niech Żyją domaga się zaniechanie planowanego, tak intensywnego, sanitarnego odstrzału dzików, w szczególności w parkach narodowych. Postulujemy jednocześnie wdrożenie innych, alternatywnych wobec odstrzału mechanizmów stabilizujących populację dzika jak zaniechanie dokarmiania oraz zmniejszenie udziału kukurydzy w uprawach.

W Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń zostały już podjęte działania zapobiegawcze, w ograniczonym zakresie:

§ 2. pkt. 3. Na obszarze objętym ograniczeniami oraz obszarze zagrożenia powiatowy lekarz weterynarii właściwy ze względu na położenie obwodu łowieckiego, a w przypadku gdy obwód łowiecki jest położony na obszarze więcej niż jednego powiatu – właściwy ze względu na położenie największej części tego obwodu może zakazać:

- 4) polowań zbiorowych na zwierzęta łowne bez udziału psów, lub
- 5) polowań zbiorowych na zwierzęta łowne bez naganki lub z naganką ograniczoną do nie więcej niż sześciu naganiaczy

– jeżeli po przeprowadzeniu analizy ryzyka stwierdzi, (...) że (...) polowania zbiorowe na zwierzęta łowne bez udziału psów lub polowania zbiorowe na zwierzęta łowne bez naganki lub z naganką ograniczoną do nie więcej niż sześciu naganiaczy powodują zagrożenie rozprzestrzeniania się afrykańskiego pomoru świń.

Badania naukowe:

1. „Journal of Animal Ecology”, 2009: rozmnażanie się dzików zależy od dostępności pokarmu, a także częstotliwości polowań. Na obszarach intensywnych polowań, dziki dużo szybciej osiągają dojrzałość płciową, bo już pod koniec pierwszego roku życia, a ich średnia waga jest mniejsza. W miejscach, w których intensywnie poluje się na dziki, ich liczebność jest zdecydowanie większa, niż tam, gdzie tych polowań nie ma. Jednym zdaniem: im więcej polujemy, tym bardziej zwiększa się liczebność dzików
2. Norbert Happ – niemiecki znawca dzików w swojej publikacji z 2002 roku mówi wyraźnie i dosadnie, że to sami myśliwi odpowiadają za eksplozję demograficzną dzików, bo mechanizmy samoregulacji, a także zachowania gatunku działają tym intensywniej, im więcej się poluje.
3. Prof. Josef Reichholf stwierdza, że jeśli jest zbyt dużo osobników w danej populacji, wtedy obniża się liczba urodzeń. To teza potwierdzająca inne badania naukowe, z których wynika rekomendacja dotycząca potrzeby wzmacniania samoregulacji populacji dzikich zwierząt.
4. I inne.

Poprzez zaburzenie struktury wiekowej w dziczej populacji, myśliwi doprowadzili do problemu z jakim obecnie się mierzymy. Dzik w naturze dożywa 25-40 lat, jeśli by mu na to pozwolił. Obecnie zaś, nie pozwala się im żyć dłużej, niż 5-7 lat. Populacja jest bardzo młoda, co powoduje „poczucie zagrożenia” – zwierzęta „wiedzą”, że „coś jest nie tak” – na tym polega samokontrola populacji. Nie tyle one, ile podświadoma natura, na zasadzie jakiej funkcjonują. Pobudza to do maksimum mechanizmy rozrodcze, bo skoro populacja osobnicza nie jest zróżnicowana, to jest słaba, należy więc mnożyć się na potęgę, by równowagę zachwianą przez człowieka przywrócić. Zjawisko nie jest niczym niezwykłym, także u ludzi po II wojnie światowej w wielu krajach Europy notowano wyż demograficzny.

Polowania zbiorowe w sposób szczególnie intensywny oddziałują negatywnie na całe ekosystemy oraz na poszczególne siedliska. Oddziaływanie to jest nielimitowane, niewybiórcze i tylko w niewielkim stopniu kontrolowane. Niepokojone i płoszone są nie tylko zwierzęta gatunków łownych, ale także zwierzęta objęte ochroną gatunkową, w tym zwierzęta gatunków rzadkich i zagrożonych. Polowania zbiorowe są nieracjonalne, nieefektywne i w poważny sposób zakłócają równowagę całej przyrody żywej na dużych obszarach.

Podczas polowań zbiorowych zwierzęta różnych gatunków znajdujące się na obszarze objętym naganką są w sposób niewybiórczy płoszone przez grupę naganiaczy i sforę psów. Pole naganki często obejmuje w celowy sposób właśnie ostoje zwierzyny rozrzucone na dużych obszarach lasu, pól czy dziennych siedlisk oraz miejsc żerowania i odpoczynku. W okresie jesienno-zimowym zwierzęta po całonocnym żerowaniu w ostojach dziennych (rozumianych jako miejsca dziennego odpoczynku zwierzyny) znajdują bezpieczne ukrycie i odpoczynek. Wieczorem podnoszą się z ostoi i przemieszczają w poszukiwaniu pożywienia. Tak dzieje się do czasu, gdy rozpoczyna się zbiorowe polowanie. Podczas polowania zbiorowego grupa myśliwych, naganiaczy i psów przemieszcza się pojazdami od ostoi do ostoi. W trakcie naganki zwierzyna jest gryziona i rozganiana przez psy, strzela się do niej w ruchu, lub częściej - wręcz w

pełnym biegu. W czasie zbiorowych polowań wyjątkowo wzrasta ilość rannych, postrzelonych zwierząt.

Duży obszar lasu, pola czy siedlisk ptasich po polowaniu zbiorowym jest przez dłuższy czas jak wymarły. Panuje w nim cisza i bezruch, w śniegu tygodniami nie widać śladów. Skrajny niepokój, związany z zagrożeniem życia, wprowadzony jest w całą przyrodę ożywioną mającą siedliska na obszarze dotkniętym przez polowanie zbiorowe. Rozbijane są stada rodzinne, zakłócony jest zimowy behavior wszystkich zwierząt, zakłócony jest u zwierząt także bilans energetyczny. Dotyczy to zwierząt nie tylko z obszaru objętego polowaniem, lecz również z obszarów przylegających do terenu opolowywanego. Przyczyną tego są roznoszące się szeroko odgłosy strzelaniny, ujadanie psów, krzyki nagonki, oraz ściganie i dobijanie kolejnymi strzałami zwierząt poranionych przez myśliwych oraz przemieszczanie dużej grupy ludzi i psów. Polowania zbiorowe mają negatywny wpływ na naprawę duże obszary. Zjawisko to dotyka wszystkich gatunków bytujących na tym obszarze, oczywiście także objętych ochroną gatunkową.

Rozpatrując polowania zbiorowe w kontekście ich zgodności z ustawą Prawo łowieckie, należałoby stwierdzić, że nie spełniają one definicji łowiectwa wyrażonej w art. 1. Nie są one bowiem elementem ochrony środowiska przyrodniczego. Nie stanowią także gospodarowania zasobami, który byłby zgodny z zasadami racjonalnej gospodarki. Wbrew zdaniu z art. 1 w którym wspomina się o „...zasadach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej.”, polowania zbiorowe nie mają nic wspólnego z taką gospodarką, są nieracjonalne, nieefektywne i w poważny sposób zakłócają równowagę całej przyrody ożywionej na dużych obszarach.

Polowania zbiorowe są także sprzeczne z trzema spośród czterech celów łowiectwa zdefiniowanych w art. 3 u.p.ł. W warunkach polowania zbiorowego nie ma żadnej możliwości oceny „kondycji osobniczej”(art. 3 pkt 3), czy działań dla „ochrony środowiska przyrodniczego”(art.1), postępowania w imię „zasad ekologii”(art.1), czy na rzecz „poprawy warunków bytowania zwierzyny” (art.3 pkt.2). W żaden sposób nie można mówić o „zachowaniu równowagi środowiska przyrodniczego” (art.3 pkt 3) – jest dokładnie odwrotnie: równowaga jest gwałtownie demolowana. Nie można mówić o „krzewienia etyki i kultury łowieckiej” (art.3 pkt 4) – polowania zbiorowe są nieetyczne, są wręcz zaprzeczeniem zasad Etyki łowieckiej. Polowania zbiorowe są zaprzeczeniem „ochrony, zachowania różnorodności” (art.3 pkt 1), mają znaczący wpływ na gatunki spoza listy zwierząt łownych, gatunki objęte ochroną gatunkową.